

ERDÉLYI GAZDA

MEGJELEN

minden hónap közepén és végén
legalább 1 iven
és az egyleti tagoknak
ingyen
küldetik meg.

Nem tagok egész évre 4 ft. félóvra 2 ftal fizet-
hetnek elő, negyedéves előfizetés el nem fogadjatik.

Pénz- és érték küldemények az

ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ

(Dr. Hinta György, e. pénztárnokhoz)

a lap szerelmi részét illető küldemények az

ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ

(Gamauf Vilmos e. titkárhoz)

címzendők.

AZ

ERDÉLYI

GAZDASÁGI EGYLET

KÖZLÖNYE.

Hirdetési díjszabályzat.

	1-3	1-3	1-6	1-12	1-18	1-24
	széri hirdetéskor					
	1	1	1	1	1	1
	kr	kr	kr	kr	kr	kr
1/16 lap	14	36	70	120	160	200
1/16 "	7	18	35	60	80	100
1/16 "	350	9	1750	30	40	50
1/16 "	175	450	875	15	20	25
1/16 "	90	225	440	750	10	1250

Azonkívül 30 kr. bélyegdíj annyiszor, a hányszor
a hirdetés megjelenik.

A szíves megrendelésben világosan kérjük kitenni;
mennyi helyet igényel a beküldő mellékelt hirdetése
számára.

Hirdetéseket elfogadják Haasenstejn és
Vogler urak Pest, Bécs, Prága stb.
Mellékletek 5 o. é. fba számítottak, a szükséges
példányszámról a kiadóhivatal ad felvilágosítást.

Felügyelő bizottság: Paget János elnök; Berde Áron, b. Huszár Sándor, Kodolányi Antal, Mina
János, Nagy Ferencz, Szabó Samu, Szentgyörgyi József.

Egy új növény-intézet Mező-N.-Csánban.

Megtörtént-e, vagy nem? nem állok jót érte, de sok igazság rejlik azon adomában, melyet bevezetésül im' elmondok. Pályázatot hirdettek egy országban azon kérdésre: „mikép lehetne a gyümölcsstenyéstést minél nagyobb mérvben elterjeszteni?” A kijelölt határnapra beérkezett tartalmas, vaskos értekezések közt feltűnt egy kisedel szintén pályázati levélke is, melynek boritéka többször nyomott tartalmánál. E levélkében három lapból álló szerény iratka volt elrejtve, mindenik lapon laconicus rövidségű szavakkal. Első lapon: „ültetni.” Másodikon: „ismét ültetni.” Harmadikon: „végnélkül ültetni.” A bíráló bizottság ennek ítélte oda a kitűzött pályadíjt.

Harmad, vagy tán negyed éve már, mióta harmincz arany jutalomdíjjal van megfajtásra kitűzve azon kérdés: „mikép lehetne a Mezőséget befásítani? Első eset, elméleti uton, vagy is tudós modorban akarni egy olyan kérdés megfajtását megkísérteni, a mely de plano és simplici a gyakorlatban oly módon nyer megfajtást, minél tisztább, világosabb, tökéletesebb megfajtást ezen kérdés az ékes szólás bármely neme által alig nyerhetne. Van bátorságom a pályázati szabályok ellenére nyíltan pályázni ama kérdésre ezen egyszerű tartalmu pályaművel: „Urak! mezőiségi birtokosok! kövessétek Tisza László példáját, s a Mezőség befásításának kérdése meg lesz oldva.” Ha a

majdan beérkező pályáiratok a befásításnak jobb, célravezetőbb javaslatával tudnak előállani — a mit alig hiszek — ám vegyék el megérdemelt jutalmukat, ellenkező esetben követelem részemet.

A Mezőség közlekedési vonalainak teljes hiánya miatt mintegy elszigetelt fekvése az ország központján, földtani viszonyainak kellő figyelemre nem méltatása, ezekből, s más itt elé nem sorolható okból keletkezett téves feltevés, hogy a hol nincs, ott nem is lehet, más szókkal, hogy a Mezőség a fatermelésre fordított fáradságot nem fizeti meg, tolta fel jó akaró szándékkal ugyan, de az előttünk álló példák és kísérletek tekinteten kívül hagyásával a befásítás kérdése megoldásának elhalaszthatlan szükségességét.

Különösen az „exempla trahunt” jelmondatra s a személyes tanulmányra alapított meggyőződésre nem fordítánk kellő figyelmet. A mi egyedül vezethet épületes tanúságra, elhanyagolunk a Mezőségen működő jelesebb birtokosok gazdaságait, építkezéseit, fatermelési kísérleteit élő szemmel megtekinteni. A Mezőség különböző, egymástól távol eső pontjain kitartó szorgalommal működő gazda társaink birtokain szépen berendezett fa és gyümölcsstelepek szemlélése után meg kellett volna győződnünk, miszerint annak, hogy a Mezőség nagy, sőt legnagyobb része pusztá és kietlen s szerszám, tüzelő- és gyümölcsfa dolgában ép oly szükségét szenvednek ott, mint az alföldi rónák lakói,

oka épen nem éghajlatában s áldott talajában, hanem egészen máshol keresendő. A Mezőség kellő közepén fekvő nagy Czégen állítá be a század elején a n. Bánffy Pál híres gyümölcsstelepeit. Gróf Wass Ádám ültetvényei Czegébe, Máthé Károlyé M.-Szilváson, Szentkirályi Gáboré Kookba, b. Kemény Jánosé P.-Kamaráson, gr Bethlen Jánosné V.-Kamaráson, hogy többet ne említek, versenyeznek a Maros vagy Kükküllő partjain díszlő gyümölcsstelepek akármelyikével s legkissebb kétséget sem hagynak fenn a felett, hogy a Mezőség befásításának kérdése csakis az industria s gyakorlat kérdése, s mondhatni niajd minden községében, a hol ember akad a gátra, egyszerűen s a legjobb következással lelheti megoldását.

Tisza László ültetvényei s a közönség használátára megnyitott n.-csáni növény-intézete szolgáltatják az ellenmondhatatlan, legfényesebb tanubizonyságot. A ki látta 15 év előtt a tagosítás után kiszakított birtokot, és látja azóta most először, csak is annak lehet valódi fogalma az emberi szorgalom csudatévó erejéről. Mekkora különbség, mily meseszerű átalakulás! alig hihetünk szemeknek! Akkor egy mezősegi örömtelen tájkép állott előttünk a kopasz hegyek és elhagyott völgyek hullámszerűen emelkedő és méjjező változataival a mivélésre váró nagy kiterjedésű tagban egy árva bokor és élőfa nélkül, mely alatt ember vagy állat enyhítő árnyékot találhatott volna más alakban, szakasztott mássa egy pusztai látványnak; most gazdasági czélszerű építményekkel, beépített lakokban a munkások rajja nyüzsög; dus tenyészetű növényzettől viruló réteken, halmokon gulya, ménes, s más fajú tenyészállat vidáman legelész. — Itt egy mügonddal berendezett szőlőtelep emelkedett ki a terméketlen s emberi kéz által soha nem illetett meredek hátáról, ott egy lejtősen simuló oldalon nagy kiterjedésű gyümölcsfa ültetvény gazdag termésével pompázik; amott a magról vetett erdő fiatal sudarain már dus lombhajtású koronák emelkednek, s bármerre tekintünk a szőlőskertek lazáin, a táblák szegélyein, mezőn és kertekben, gyümölcs és vadfák fiatal és öregebb ültetvényekben a termő és hasznofák ezreivel, mit mondok? százezreivel találkozunk. A ki a Mezőség befásításának kérdését pályázatra kitüzte, gyakorlatban már meg is fejtette. Sajátságos! hogy valaki saját szorgalma által legszerencsésebb megfejtésre vezetett kérdésre még jutalmat tüzzön ki.

Bárminő vállalat sikeréhez, magunk vagy mások, vagy mindenik javára fogtunk hozzá, előkészület, alapos tanulmány, sokoldalu tapasztalás s végre kitarzó

munkásság kívántatik. Áll ez a gyümölcsiparra is. E tekintetben Tisza László nem azon mükertészek vagy kertészujoncok utját választotta mintául, kik sok pénzzel, de csekély, néha semmi előismerettel saját pofütéssel akarják magokat a pomologia keresztesvitézzeivé felavatni; s elsőbben is egy nagy Catalogust csempésznek össze s nagy, de nem éden szavak hitelessére alapítanak gyümölcs-intézetet. Ő fiatalágától fogva előszeretettel üzi a gyümölcstenyésztést, s másfél évtizeden át folytatot alapos tanulmány, összehasonlító kísérletek, világ és vidéki tárlatok, nagy nevű s legjobb hitelű tenyész-intézetek meglátogatása után állította ki Catalogussát, nyitotta meg ennek alapján növény-intézetét a közönség használátára.

A müértő szemével átvizsgált jegyzék, mely hirlapok utján már a közönség kezén forog — nem hagy fenn semmi kétséget a felől, hogy az nem más mint tárgyavatott s a dologhoz értő kezekből került ki.

Tartamának gazdagsága, sokoldalúsága, fajjainak választékossága, a rovatokba igtatott jegyzetek czélszerűsége s tanuságos volta, végre a kuffőknek, melyek közt az európai legjobb hitelű tenyész-intézetek kiváló figyelmet érdemelnek, megnevezése nemcsak az érdekeket fokoózá, de egyszersmind a legjobb ajánló levelei ezen új növény-intézetnek.

Nem kívánunk egybehasonlítások által tulozni, sem egyik vagy másik hason irányu intézetünk érdemből levonni, — annyit azonban bizvást állítunk, hogy ugy a kiadott jegyzék, mint saját tudásunk után is ítélve, a n.-csáni növény-intézet méltó versenytársa már első fellépésével az erdélyi területen létező gyümölcstenyész intézeteknek. Sőt, ha nem csal emlékezetünk — körte és őszi baraczk fajjainak tekintélyes létszáma által, minden a magyar föld területén létező intézeteknél gazdagabban dotált gyűjteménnyel bír.

A jegyzék általános számmal 1134 válfajt bocsát az ismeretes fő gyümölcs nemekből forgalomba. Ebből alma = 316, körte = 428, szilva = 95. Cséresznye és meggyféle = 80. Kajszi = 52. Őszi-baraczk = 122 faj.

Az árák a folyó pénz becséhez mérve mérsékelték.

Ismertetői s illetőleg bírálói tisztünk iránt hűtelséget követnénk el, ha igen tisztelt szaktársunkat a jegyzékének egyik rovatába — alig tudjuk megfogni mi okból — ítéletünk szerint dicséretes, de nem helyeselhető őszinteséggel becsusztatott hibájára nem figyelmeztetnők. A megnevezett források közé, a honnan válfajait beszerezte, besorozza a házalókat is. Bizonyosan kikerülték figyelmét a 60-as években hír-

lapi uton történt gyakori felszólalások, a házaló, ugynevezett kertészek által elkövetett gonosz és lelkiismeretlen csalások és megszedések ellen. Hiheti-e t. szaktársunk ezek után, sőt ha az előzmények általában nem léteznének is, hogy a Reutlingeni, Schamal, Kundolzburg, dr. Entz, Kovács (saját csekély személynket mellőzzük, ámbár minden szerénységünk mellett házalókkal egy glédába nem örömet állunk) iskoláiból került gyümölcsfajok, és azok közt, melyek házalóktól kerültek, a saját kárán okult vevő közönség nem fog tudni különbséget tenni? Hogy ez a különbséget meg se tehesse, nem volna-e tanácsos, abból az igen jelesen összeállított catalogusból az oda épen nem illő házalói forrást egyszerűen le- és kicsapolni? nem volna-e tanácsos az iskolába magába is ezen forrásból került csemetéket hiteles fajokkal átoltani?

Végül, a mily hazafi örömmel üdvözljük a méző-nagy-csáni növényintézet megnyílását, ép oly őszinte meggyőződéssel ajánljuk a hazai közönség minél nagyobb mérvű s meleg pártfogásába.

Nagy Ferencz.

Gyümölcsseim.

II. Szilvák.

(Folytatás.)

Kirke szilvája. (Kirche's Pflaume; Prune de Kirke.) Nagy, meglehetősen gömbölyű, száránál tompavégű, hegyénél gömbölyű, sötét violaszínű, pirosas pontokkal tarkázott s gyakran szürkefoltos, kékes-hamvas szilva, melynek bőre teljes értékével könnyen lehámozható. Husa zöldes-sárga, sugaras, olvadó, teliczukros, zamatos lével. Érik sept. elején. I. rendű csemege gyümölcs. Fája erőteljes növekedésű, igen termékeny. Terjesztésre méltó. (KG. 1870. 496. 1.) Lucas is a csemege gyümölcsök legbecsesebbjei közé számlálja. (Werthvolle Obstsorten III. 98. 1.)

* * *

Apró sárga mirabella szilva. (Gelbe Mirabelle; Mirabelle jaune.) Világszerte elterjedt jeles szilvafaj. Nagysága mint egy jókora mogyoró; bőre világossárga, pirosas-szeplős; husa sárga, kemény, leves, czukorédes, csemegének, különösen pedig aszalványnak igen kitűnő. Érik aug. végén; fáján sokáig eltartható. I. rendű. Fája kicsiny, inkább bokoralaku; rendkívül termékeny; mindenütt jól diszlik. (KG. 1871. II. 357. és Kert. füz. XIII. 25—31. idegen nyelven pedig valamennyi külföldi jelesebb gyümölcsészeti munkájában le van írva)

Piros kajszinforma szilva. (Rothe Aprikosenpflaume; Prune d'abricot rouge.) Dr. Entztől kaptam álnév alatt Budáról. — Minthogy a kertészeti füzetekben (XIII. 43.) a vörös kajszinforma szilváról közölt leirással fája és gyümölcse teljesen megegyezett: főnebbi nevét teljesen valódinak kelle tartanom. Később idegen kutfőkben a piros kajszinforma szilva leírását olvasám s azokban az érésidőt illetőleg dr. Entz leírásától nagy eltérést találván, gyanakodni kezdtem a faj valódiságában. Hogy azonban fajom valóban az, a mit dr. Entz e név alatt leirt: arról kezeskedni merek. Addig is pedig, míg gyanum alapos vagy alaptalan voltáról más kutfőkből kapott e nemű fajok összehasonlítása folytán meggyőződhetném: főnebbi név alatt széles elterjesztésre ajánlom e nagy, jul. végén és aug. elején érő, napos oldalán élénkpiros, árnyas oldalán halványpirossal mosott ságaszínű, elég tömött, leves, édes, zamatoshusu, magvaváló szilvát, mely aszalásra is alkalmas, I. rendű, csemegegyümölcs. Fája szépnövésű; nálam bár nem is tulságosan, de évenként rendszeren terem. Korán termőre fordul. (KG. 1870. 631. és 1871. II. 327.)

* * *

Pond magoncza szilva. (Pond's sämling; Pond's Seedling.) Rendkívül nagy, tojásdad, hegye felé laposan elgömbölyödő s szára felé kissé elvékonyodó, sekélyvágányu, vastag, lehámozható bőrű, vérpiros vagy biborvörös színű; lágy, sárga s a közönséges vörös szilvára emlékeztető husu. Érik aug.—sept. II. rendű csemege szilvafaj, mely konyhai használatra is alkalmas, noha magva nem válik jól el husától. Fája erőteljes, igen termékeny. Nagysága és szépsége végett világszerte el van már terjedve. Nagyobb városok mellett piaczos gyümölcsnek nálunk is megérdemlené az elterjesztést. (KG. 1870. 726. 1.)

* * *

Tours-i király szilva. (Königspflaume von Tours; Royal de Tours.) Elég nagy, tojásdad, száras végén lapos; vékony lehámozható bőre violaszín piros; husa fehérsárga, sugaras, tömörkés, leves, édes, borizú, finom. Érik aug. I. rendű, magvaváló. Fája erőteljes, rendkívül termékeny. Terjesztésre méltó. (KG. 1870. 353. 1.)

* * *

Violaszínű ringló. (Reineclaude violette.) Nagyságra, valamint alakra is olyan, mint egy közönséges ringló. Bőre finom, élvezetkor a szájbán könnyen szétszakadozó; vörösseskék alapszínű; sűrű, kékes hamval borított; néha itt-ott rozsdafoltos. Husa sárgás-

zöld, tömör, bőlevű, édes és igen kellemes izű; nem magvaváló. I. rendű. Érik sept. első felében; fáján, főképp száraz időjárással, okt. közepéig is eltartható. Tulért korában is finomabb csemege, mint a zöld ringló. Fája erőteljes, sűrű lombos, rendkívül termékeny. A kék ringlótól csupasz nyári hajtásaival különbözik. Terjesztésre méltó. (KG. 1871. II. 324. I.)

* * *

Walesi herceg szilva. (Prinz von Wales; Prince of Wales.) Középnagy, gömbölyű, rövidszáru, sötét-violaszínű vagy kékesyörös; lehámozható, vastagbőrű, sárga, lágy, leves, gyengédborizú, cukros, zamatos-husu. Érik sept. közepén. I. rendű csemegegyümölcs. Magva nem válik jól el husátál. Fája erőteljes, igen termékeny. Jellemzően kerek, hullámosan fodros, lefelé görbülő, sűrűn álló, sötétzöld, meglehetősen nagy leveleiről könnyen fölismerhető szilvafaj. Ujdonság. Megérdemli, hogy minden kertben helyet foglaljon. (KG. 1871. II. 329.)

* * *

Washington szilva. (Die Washington; Prune Washington.) Nagy, vastagságban és magasságban 2 hüvelyket meghaladó, tojásdad gömbölyű, néha mindkét végén laposra nyomott szilva; széles, lapos vágánya többnyire egyenetlen félre osztja a gyümölcsöt; bőre pirossal mosott sárga, áttetsző, vékony, lehámozható; husa arany-sárga, meglehetősen tömött, leves, olvadó, zamatos s majd olyan édes, mint a zöld ringló. Magva könnyen elválik husától. Érik aug. közepén. I. rendű, kitűnő szép csemegegyümölcs. Fája erőteljes, igen termékeny. Sűrűn álló, világos-zöld, lelógó, nagy, lapos leveleiről, melyek egymást takarják e faj is könnyen felismerhető. Terjesztésre méltó. — (KG. 1870. 705. I.)

* * *

Zöld ringló. (Grosse, grüne Reineclaude; Reineclaude ancienne; Damas vert.) Mint a csemege-szilvák királya egész világon el van már terjedve. — Ritka ember nálunk is, a ki ne ismerné. Honi nyelvünkön körülményesen leírta dr. Entz (Kert. füz. XIII. 18—21. l.) Alföldünkön nem igen termékeny a zöld ringló. Ennek oka azonban nem fája természetében gyökerezik, hanem onnét van, hogy az itt ugynevezett fekete légy (Pflaumenwespe; Tenthredo fulvicornis) virágzásakor nagy sokaságban szokta meglepni; különösen a zöld ringló fákat s tojásait a kötődő gyümölcsökbe rakván, semmisíti meg rendszeren a ter-

mést. Hol a zöld ringló e csapásnak kitéve nincsen, ott évenként rendszeren és bőven is terem.

* * *

Kész akarva hagytam el szilvafajaim jegyzékében a nálam már két év óta termő Pándi fehér szilvát, melynek leírását még sehol sem olvastam s így nem tudhatom: valódi-e fajom vagy nem? Ha valódi, akkor az nem más, mint a fönnebb jellemzett Coë aranycsepp szilva, melyet valamely gyümölcsészetben járatlan hazánkfiá keresztelt el Pándi fehér szilvának. Ha a Pándi szilva csakugyan önálló faj volna: akkor a nálam meglevő nem valódi s így nem akarom tovább terjeszteni.

III. Körték.

Angoulême-i hercegnő körte. (Herzogin von Angoulême; Duchesse d' Angoulême.) Nagy vagy igen nagy, kedvező talajban, főképp birsalanyon, néha két fontosra is fölhízó körte. Alakja változó, hengeresen tojásdad, hoporjas fölületű, vagy szabályos-tojásdad; kelyhes vége felé hizottabb, mint szára fele. Szára rövid, vastag, néha husos; rendszeren hoporjasszélű mélyedésbe helyezett valamint a félig nyílt, vagy egészen zárt kelyhe is. Bőre vastag, zöldes-sárga, vörhenyes szürkével pontozott, sötétzöld szeplős s néha napos oldalon sáppadt rózsaszínnel árnyalt. Husa hófehér, finom, olvadó, leves, édes, fahéjszerű finom zamattal. Érik oct. nov. Alföldünkön aligha lesz oct. hónapon túl eltartható. I. rendű csemege gyümölcs. Fája elég erőteljes, rendkívül termékeny. Birsalanyon hamar kimerül. Vadonczon is szép gulafákat alkot. Védett helyre való, mert — bár jól megállják helyüket a fán — szép és nagy gyümölcssei nagyon hamar szemökbe tűnnek az ingyenvevőknek. (KG. 1871 II. 611.)

* * *

Antonia vajonc. (Butterbirne Antoinettens; Berré Antoinette.) Középnagy, változó alakú, nálam birsen kupos, vagy tojásdad körtealaku gyümölcs; hasa kelyhe felé esik, honnét szára felé csaknem behajlás nélkül fogy; mindkét vége tompa; szára hoszu, bunkós, merev, többnyire a gyümölcshegyén oldalt kisebb-nagyobb mélyedésbe kelyezve; kelyhe nyílt; bőre sáppadt zöld, értével szalmasárga. Husa fehér, tömör, de a szájban teljesen szétolvadó, finom, édes zamatos. Bivort azt állítja, hogy vadonczon finomabb izletesebb gyümölcsöket terem, mint birsen. Nálam még nem termett vadonc-alanyon. Ért sept. végén Gyümölcssei teljesen daczoltak a fán egész nyáron át

a szelekkel. Fája lassu növési, de edzett természetű. Föl sem vette az elmúlt tél hidegét. Kertbe való, nem nyílt gyümölcsösbe. Nagyra alig ha nő fája, minthogy korán és bőven terem. A kései fagy azonban, ha virágzás után találja érni, igen veszedelmes különösen e faj gyümölcseinek. Itt, az alföldön pedig nem fehér holló a kései fagy. (KG. 1867. 593. és 1872. I. 35.)

* * *

Bachelier vajonc. (Bachelier's Butterbirne; Beur-ré Bachelier.) E jelentékeny nagyságu körte a Kálmán körték családjához tartozik. Szabálytalan körte alakú, mindkét végén tompa, buczkos, egyik oldala többnyire hizottabb, mint a másik. Szára többnyire oldalt, sekély mélyedésbe vagy csak a gyümölcs felszínére helyezett. Kelyhe félig nyílt, kis mélyedésben. Bőre zöldes-sárga, fakó pontokkal és pettyekkel, napos oldalon néha pirosas mosattal. Husa fehér, finom, olvadó, leves, cukros, zamatos, kitünő. Érik oct. nov. I. rendű csemegegyümölcs. Fája elég erőteljes, igen termékeny, szép gulafákat alkot. Védett helyet szeret. (KG. 1869. II. 26. és 1872. I. 72.)

* * *

Bivort Sándor körte. (Alexandre Bivort.) A közepszerűnél kisebb, gömbölyded vagy csigaalaku körte; bőre sappadtzöld, sima, fényes, vörhenyessel porított és márványozott; husa bágyadt fehér, Bivort szerint igen finom, olvadó, nálam azonban keménykés s csak félig olvadó s emellett koránt sem oly finom, milyennek Bivort írja. Nem az alföldre való. Érik oct. nov. II. rendű. Fája erőteljes, igen termékeny. Gyümölcsei dacolnak a szelekkel a fán. (KG. 1870. 809. I. és 1872. I. 34.)

* * *

Bordeaux-i hercegnő. (Herzogin von Bordeaux; Duchesse de Bordeaux) E jeles újdonság alig lépett a világba, már is két nevet kapott. A francia gyümölcskertészek leginkább „Beurré Perrault“ (Perrault vajoncza) név alatt terjesztik. Középnagy, gömbölyded, vagy szabálytalanul tojásdad, hoporjas fölületű, világossárga, vörhenyes pontokkal sűrűn behintett, napos oldalán vörhenyessel mosott s fahéjszinnel csaknem egész fölületén márványzott; fehér, finom husu, olvadó, zamatos, leves, cukros borizü fölséges körte. Érik. nov. jan. Kitünőleg I. rendű. Fája erőteljes, igen termékeny. Szép gulafákat alkot. Széles elterszejtésre méltó, kitünő gyümölcs. (KG. 1871. II. 646. I.)

* * *

Bosc kobakja. (Bosc's Flaschenbirne; Calebasse Bosc.) Kovács József a kalauzban hibásan nevezi Bozz kobakjának s aztán aligha más fajt is nem kapott a hibás név alatt; mert épen nem dicséri úgy az ő Bozz (Bosc) kobakját, mint a Sándor czár körtét, mely pedig szintén nem más, mint a Bosc kobakja, melyet Diel, német gyümölcész terjesztett el Sándor czár név alatt. A valódi Sándor czár körte (Bouvier-től) hitvány körte volt, s napjainkban már talán sehol sem létezik a világon. — A Bosc kobakja nagy, hosszas, körte- vagy kobakalaku gyümölcs. Bőre durva, szürkészöld, értével vörhenyes aransárga, szürkével pontozott és bronz szerű hálózattal ritkásan bevont. Husa fehér, finom, olvadó; leve bő, cukros, fűszeres illatu, igen kitünő. Érik sept. okt. I. rendű. Fája elég erőteljes, ritkás és kuszált lombozatu, igen termékeny. Legcélzszerűbb, ha védett helyen korona-magasságban oltra szálas fának neveljük. Sokkal rendetlenebb növési, hogysen szép gulafát nevelhetnénk belőle. Léczetetre azonban mindenütt előnyösen használhatjuk. Terjesztésre méltó csemegegyümölcs. (KG. 1871. II. 613. Sándor czár név alatt.)

* * *

Cécile tengernagy körte. (Admiral Cécile; Admiral Cécile.) Középnagy, gömbölyü, kissé hoporjas, sárgás-zöld, barnás fahéjszinnel csaknem teljesen bevont körte. Husa fehères, igen leves, finom, olvadó; leve bő, üdítő, cukros, illatos. Érik oct. dec. I. rendű. Fája erőteljes, termékeny, vadonczon és birsen egyaránt díszlik s szép gulafákat alkot. Terjesztésre méltó, jeles gyümölcs. (KG. 1872. I. 38. I.)

* * *

Chaumonteli vadonc, körte. (Wildling von Chaumontel; Besi de Chaumontel.) Nagy vagy csak közepszerű, változó alakú, kelyhes végén széles és bütykös, citrom sárga, napos oldalon barna vörös, fahéjszinnel egészen bevont körte. Husa sárgás, finom, tömör, olvadó, leves, illatos, borizü, mint az Izamberté. Érik oct. dec. I. rendű. Fája edzett természetű, korán és bőven termő. Nálam az idén is termett: de gyümölcsei jószág tekintetében épen nem versenyeztek az Izambert körtével. Kötöttebb, de azért termékeny s elegendőleg nedves talajt kíván, nem olyat, milyennel neki az alföldön szolgálhatunk. Fajom teljesen valódi. Jó vele más vidéken is kísérletet tenni. (KG. 1872. I. 73.)

* * *

Congressus emléke, körte. (Andenken an den Congress; Souvenir du congrès.) Nagy, vagy igen

nagy körte; nagyság és alakra nézve legközebb áll a szép Angevine körtéhez, hosszas, hasas, kissé buczkos, szára felé elvékonyodó; szép sárga színű, napos oldalán élénk pirossal mosott; fehér, félig olvadó, leve husu, kellemes savanyúval emelt édes, fűszeres-zamatu. Érik aug.—sept. I. rendű. Fája edzett természetű; vadonczon és birsen egyaránt díszlik; igen termékeny. — Mint egyike a legszebb és legnagyobb körtéknek méltán megérdemli, hogy elszaporíttassék. Az idén termett nálam először három nagy gyümölcsöt a próbafán, melyek közül kettőt a nagy szél ágastól letaszított, egy azonban egyfontosnál súlyosabbra hizva, szépen megért a fán. Fajom határozottan valódi — A KG. 1870. 87. lapján ismertettem már e kitünő ujdonságot, mely még alig öt éve, hogy elterjedni kezdett: de fáját akkor csak röviden irtam le Lucas után. Kiegészítésül álljon itt, hogy fája távolról nagyon hasonlít a Vilmos körte fájához: de vesszei nem oly könnyökösök és nem oly kiálló ülőlapokkal ellátottak, mint a Vilmos körte vesszei. Levelei pedig tojásdadok, laposak, vastag, apró fonálidomu levélpálhakkal; rügyei alul kissé elálló, fölül inkább a fához lapulók, kisebbek, hoszabbak s hegyesebbek, mint a Vilmos körte rügyei. — Nálam az idén a körtefák inkább csak fára, mitsem termésre dolgoztak. Igen kevés körtefaj mutat termő rügyet: de a Vilmos körte és Congressus emléke ismét rakva van termőrügyekkel, mit e fajok termékenységére nézve elég biztos jelnek tekinthetünk.

Courtrai-i ananász körte. (Ananas von Courtrai; Ananas de Courtrai.) Középnagy, gömbölyded körte alakú, füzöld, teljes értékű citromsárgába játszó, vörhenyessel árnyalt és tarkázott körte; husa bágyadt-fehér, finom, olvadó, vajszerű; leve elegendő, igen cukros, illatos, kellemesízű. Érik nálunk aug. elején. I. rendű csemegegyümölcs. Fájáról nem egy könnyen veri le a szél. Legjobb, gyümölcseit apródonként szedni le fájáról s nem várni meg, hogy a fán érjenek meg; mert sokkal finomabbak azon gyümölcsei, melyek a gyümölcskamrában, hűvös helyen érnek meg. — Fája erőteljes, igen edzett természetű, korán és bőven termő. Alföldünkre is alkalmas. Terjesztésre méltó. (KG. 1867. 738. l., hol azonban elég hibásan „Annales de Courtray“ név alatt lőn kinyomtatva.)

Császár körte. (Weisse Herbstbutterbirn; Doyenné; Beurre blanc.) Annyira ismeretes e körtefaj s hazánkban is annyira el van már terjedve, hogy

piacainkon a Izambert mellett sept. végén és oct. elején majd mindenütt föltalálható: minélfogva nem tartom szükségesnek róla bővebben szólni. A németek mindazon körtéket, melyek alakra s husuk olvadákonyságára a császár körtéhez hasonlítanak, vajoncoknak (Butterbirn) nevezik. Nálam daczára az elmult télnek, épen maradt birs-alanyon is a császár körte s bőven is termett. (KG. 1871. II. 588. és Kert. füz. V. füz. 123—128. l.)

Cserlevelű császár körte. (Kaiserbirn mit dem Eichenblatt; Impériale à feuilles de chêne.) Középnagy, hasaskörtealakú, sima, szép citromsárga bőrű; félig olvadó vagy roppanó, igen édes és zamatoshusu gyümölcs. Érik apr.—máj. Nálam decemberben ért. I. rendű konyhai gyümölcs, de főképp itt, az ajföldön, csemegegyümölcsnek is elég jó. — Fája erőteljes, igen termékeny, de termőre kissé későcskén fordul. Hullámos, fodrosszerű leveleiről könnyen fölismerhető körtefaj. (KG. 1872. I. 72.)

Csikos Armin körte. (Gestreiste Hermansbirn; St.-Germain panaché.) Az idén termett nálam először. Gyümölcsei az Annales de Pomologie (I. k.) 43. lapján közölt St.-Germain panaché színes ábrájával és leírásával teljesen egyeztek. Fajom valódisága kétségtelen. Nagy, hosszas-tojásdad vagy egyenetlen kupos, igen buczkos és hovadásos körte; zöme középtájra esik, szára felé inkább, mint hegye felé elvékonyodik, egyik oldala gyakran hizottabb, mint másik. Bőre élénk világos vagy sárgás-zöld; széles, sárga vagy vörhenyes csikjai szárától kelyhéig levonulók. Husa bágyadt-fehér, finom, vagy félfinom, dúslevű, tömött, de teljesen szétolvadó, magháza körül kissé köves; leve bő, cukros, üdítő-borizú, kellemes-zamatu. Érik nov.—febr. I. rendű csemegegyümölcs. Fája edzett természetű, könnyű, meleg, de elegendőleg nedves földben erőteljes növekedésű és termékeny. Az alföldön, főleg víznek mellékén, megbecsülhetlen körte faj lesz ez! Mint csemegeasztalaink egyik legszebb disze, ha oly jó nem volna is, mint a milyennek leíratik, méltán megérdemli az elterjesztést. Gulafákon vagy lécezet mellett legszebb gyümölcsüket nevel. (KG. 1872. I. 76.)

(Folytatása következik.)

Bereczki Máté.

A termő talajban létező egyes földnemek meghatározása.

A gyakorlat úgy, mint az elmélet már rég bebizonyította azt, hogy a különböző miveleti növények diszlikésére különböző talajnemek szükségeltetnek, vagyis, hogy ugyanazon talajban nem minden növény diszlik egyformán és ad egyforma mennyiségű hozamot; mert egyik növény az agyagos földben diszlik jobban (buza, lóbab, repce, stb) míg a másik a homokos talajt kedveli (rozs, köles, homok-luczerna), a harmadik pedig a mésztartalmának örvend (heréfélek, hüvelyesek).

Nem ritka eset, sőt gyakran látjuk a gyakorlati életben előfordulni, hogy sokan többet kívánnak termőföldről, mint a mennyit azok adhatnak: ennek oka pedig vagy abban rejlik, hogy külterjesebb lévén gazdaságuk, azt keletkép nem tudják megmivelni, s a szükséges trágyával ellátni, vagy abban keresendő, miről talán sokan nem is álmodnak, hogy az agyagos talajban olyan miveleti növényt termelnek, mely a homokos, vagy mészes talajban diszlik jobban, vagy megfordítva. Ily mivelet mellett igen természetes, hogy céljukat nem érhetik el.

Ezen téves eljárás korábbi kikerülése tekintetéből nem tartom feleslegesnek minden tanulni szerető gazdátárs figyelmét felhívni az alább következő practicus, s igen könnyen alkalmazható eljárásra, mely mintegy utmutatón szolgáljon jövőre nézve arra, hogy valamely talajban miféle növényt műveljünk célirányosabban, vagy ha ennek ellenkezőjét akarjuk tenni, mikép javítsuk talajunkat oda, hogy a kívánt eredményt elérhessük.

A termőtalaj főalkatrésze és a benne foglalt talajnemek tartalmának, melyek azzal vegyülve vannak pontos és könnyű meghatározására szolgáljan tehát a következő egyszerű és minden értelmes gazda által könnyen alkalmazható eljárás:

Ugyanis néhány marok földet véve földünk különböző részéről azt erős hősnél jól megszáraztjuk, apróra morzsolva átszitáljuk, hogy minden benne található gyökert és követ eltávolíthassunk. Most ezen átszitált részből bizonyos, tetszésünk szerinti mennyiséget, például egy fontot véve azt 3 font esővizben megfőzzük. Miután kellően megfőtt lehütjük, azután felkeverve, addig állani hagyjuk, míg felületére egy tiszta barna színű folyadék száll. Ez a vízben felolvasztott (elválasztott) televény. Ezen felolvasztott televényt most óvatosan egy lapos edénybe öntjük, és meleg kemenczére téve, oly hosszason hagyjuk párologni, míg a száraz televény magára marad, mit pontos mérleg segítségével megmérve, meghatározhatjuk hányad részét teszi a kísérlet alá vett font földnek; miből aztán könnyen vonhatunk következtetést a talaj televény dussága, vagy televény szegénységére.

Előre feltesszük azt, hogy a televény földünk minden részén hasonló mennyiségben jön elé; nagyobb biztosság kedvére szolgál az is, hogy a föld különböző helyekről vétett.

Az edényben hátra maradt tömeget újból felkeverjük (ha nem elég hig, vizet tölthetni reá) és rövid ideig ismét állani hagyjuk; most a benne levő porond az edény fenekére ülepedik le, míg a benne foglalt agyag és mésztartalom, mint iszapos agyag a felületen uszik. Ezen iszapos agyagot átöntjük egy más edénybe, s a hátra maradt fővényre nézve pedig épen azon eljárást gyakoroljuk, melyet már fentebb a televény meghatározásánál követtünk.

Azonban könnyen azt kérdehetné tőlünk valaki, honnan állítjuk, hogy a már leszűrt iszapos részben mésztartalom is foglaltatik? Ennek bebizonyítására az említett iszapos agyagra hígított sósavat öntünk, s ha azonnal benne pezsgést észlelünk, bizonyos jele annak, hogy abban mésztartalom is van, mert ha nem lenne, pezsgés nem mutatkozhatnék. Sósavat most mindaddig adunk hozzá, míg pezsgést észlelünk, minek megszünte, biztos jele annak, hogy a benne foglalt mésztartalom tökéletesen feloldatott. Minél több sósavat adunk hozzá, vagyis minél hosszabban tart a pezsgés, annál több benne a mésztartalom, s megfordítva annál kevesebb.

Az így nyert anyagot most mindaddig állani hagyjuk, míg az agyag az edény fenekére le nem ülepedik, mi ha megtörtént, a felette levő vizet óvatosan leöntjük, s az agyaggal szintugy bánunk el, mint azt elébb a televény és fővénynél láttuk, így azután megtudjuk földünk agyagtartalmát is.

Tegyük már most fel, hogy ezen kísérletnél a megszáraztott font föld tartalmazott 14 lat porondot, 13 lat agyagot, $1\frac{1}{4}$ lat televényt, s így hiányzik nekünk még a fontból (30 latos fontot véve a számítás könnyebbéért) $1\frac{3}{4}$ latunk, melyet a vízzel kiöntött mézsről számíthatunk.

A kísérlet bevégeztével 100 latra, mi $= 3\frac{1}{3}$ harmincz latos fonttal esik:

$$3\frac{1}{3} \times 14 \text{ fővény} = 46\frac{2}{3}\%$$

$$3\frac{1}{3} \times 13 \text{ lat agyag} = 43\frac{1}{2}\%$$

$$3\frac{1}{3} \times 1\frac{1}{4} \text{ ,, televény} = 4\frac{1}{12}\%$$

$$3\frac{1}{3} \times 1\frac{3}{4} \text{ ,, mézsr} = 5\frac{5}{6}\%$$

Tudjuk azonban, hogy ezen itt megnevezett anyagok nem képviselik teljesen termő talajunk tartalmát, mert ezen kívül találhatók abban más ásványi részek is, mint phosphor (villany), kén és többféle sók stb., melyek szintén különböző mennyiségben fordulnak benne elé, ezek közül némelyek a trágyával szolgáltatnak át a földnek és azért ennek minőségétől függ mennyisége is.

Székely Albert,
gazdatiszt.

A szőlészeti vándortanárs jelentése november hórol.

Mult havi jelentésemben tett ígéretemet a szüretelési idő alatt történt mustmérési kísérletek további folytatásával váltom be, megjegyezvén, hogy ugyanakkor a metszést tárgyazó előadások mindenütt megtörténtek.

November 3-án O-Szilváson szüret végén méretett:

lapádi som	24	fok
rajnai riesling	22	"
szilvási kövér	21 $\frac{1}{4}$	"
járdovány	20 $\frac{3}{4}$	"
vékony haju	17	"
semilion	22	"
sauvignon	24	"

November 7-én — metszési időny alatt — Gogán-Váralján voltam, hol egy hold szőlőültetvénye vitetett végbe br. Bornemisza József urnak, a körüli Kund, Örményes, Sz.-Szentivány, Gógán és Gogánváraljai lakosok előtt. A rendszeres mérés, czövekelés és lyukásás előttök és általuk történvén meg, ezen munkálatokba bevezetettek valamint a rendszeres szőlömetszésbe is.

November 10-től 15-éig Héderfáján történtek a metszési mutatványok Nagy-Cserged, Felső-Kápolna és Héderfája községei előtt.

November 12 és 13-ik napjaiban folyt le a báró Apor Károly ur tófalvi szüretje.

270 veder teljesen nemes rothadásba átment riesling must-szőlője szedetett külön, melynek czukortartalma klosteneburgi mustmérő szerint

savany tartalma 29 fok 5 $\frac{9}{100}$ rész.

Az alyban szedett 240 vederre menő közönséges must is czukortartalomra nézve megütötte a

savanya volt 25 fokot 5 $\frac{7}{100}$ rész.

Ez nyílt és világos példa, hogy mit lehet tenni ernyedetlen munka és kitartással. A késői szüret és a válogatva szedett szőlő bora — nem is kétség tárgya — hogy minden versenytársát fölülmulja.

Hogy a tófalvi válogatva szedett rajnai riesling a Cabinet borok mértékét megüti, szolgáljon példaadásul arra nézve, hogy korai leszedés által ne apasszuk drága kincsünk értékét azt állítva, hogy nálunk nem is megy át a riesling nemes rothadásba.

A rieslingen az idén esősör piros rozsda lepte meg a szemeket, azután penész helyett fekete pontok fejlődtek rajta, a rozsda mindinkább több tért nyervén izleléskor pedig a sajátságos muscat riesling zamat tökéletesen érezhető volt. Mindez a késői szüret és a hóharmat bevárásának következménye, mely késleltetés mindenestre befolyást gyakorol nem csak a rieslingre, hanem más szőlőfajok borára is.

A tisztelt báró ur tart ugyan borászt, ki egyszersmind mivelleti szőlőét is, de a főborász maga, ki ezen a téren kitűnő berkezelése által megerdemli a kiváló elismerést.

Szőlőállománya 7 hold; ebből 6 hold termés alatt áll, jó karikás mivelés mellett, 2 hold pedig új ültetvény.

November 21-től 30-áig Agárd helységében különböző falvak lakói rigolirozás, vízvezető utak készítése, czövekelés, mérés lyukásás és ültetésben nyertek oktatást. A mindenben előlhaladó marosszéki főispén ur, továbbá jeddi birtokos Turman László, mosoni birtokos Szántó Gergely urak tekintették meg a munkálatot jó példával igyekeztvén elől menni. Ezen kívül részt vettek a munkálatokba Csej, Moson, Kebele, Yedd és Kebele-Szentivány helységek lakói, kik mindnyájan a szőlészet terén ismereteket kívántak szerezni s korunk haladásra intő szózatát megértve tapasztalatot gyűjtöttek maros-vásárhelyi kereskedő Bucher Miksa ur 3 hold szőlőültetvényiben.

A mi a novemberi időjárását illeti:

legkellemesebbnek és a szőlőmunkálatokra nézve legalkalmasabbnak lehetett mondani. Naponta a melegség 14—15° éjjel pedig 4—5° volt. Mindez leginkább annak lehet következménye, hogy még a havasokon a hó leesése oly csekély, hogy hidegével nem áraszthatja el hazánkat. Nagyobbszerű hóharmataink is csak akkor vannak, mikor a havasok teljesen hóval fedvék.

Fekete Pál,
szőlészeti vándortanárn.

T Á R S A L G Ó.

Választmányi ülés november 4-én 1872.

1. Az october 10-én tartott ülés jegyzőkönyve felolvastván; — tudomásul szolgál.

2. Paget János tagtárs előterjeszti, miszerint a Királyhágon inneni rész képviseltetése céljából a m. kormány a bécsi világkiállítás egész tartamára külön biztost fog valószínűleg kinevezni, s egyszersmint ajánlja, hogy az igazgató választmány ezen állomás eshetőleg betöltésére a már magánuton felsőbb helyen javaslatba hozott egyleti titkárnak az engedélyt adja meg; — igazgató választmány méltányolván azon előnyököt, melyek a képviseltetésből úgy az összes kiállítókra, mint magára a gazd egyletre közvetlenül és közvetve háramlani fognak, valamint tudomásul vévén, hogy a titkár távollétének idejére a titkári teendők teljesítésére Nagy Ferencz a szerkesztői agendák végzésére pedig Vöröss Sándor tagtársak önkényt ajánlkozni szivesek voltak: a célba vett kinevezés esetére egyleti titkár Gamauf Vilmosnak a biztosi állomás elfoglalását ezennel megengedi.

3. Ministerium i. 12,275. sz. a. k. átiratában az ugyanazon sz. a. már korábban hozzánk intézett átiratára mielőbb választ vár; — miután az idézett sz. átirat egyleti titkári hivatalunkhoz meg nem érkezett, elnökség a m. ministeriumnak ezt postafordultával jelentvén, czírozott leirat újbóli leküldését kérvényezte.

4. A n.-sz.-miklósi gazd. egylet beküldi azon emlékiratát melyben kéri, hogy a jó eredménnyel végzett földmives iskola, nevendékek is részesíttessenek az egy évi önkényes katonai szolgálat kedvezményeiben, és egyszersmint felszólítja egyletünket, hogy a feliratot magáévé tenni s részéről is pártolólag a m. kormányhoz felterjeszteni sziveskedjék; — választmány teljesen méltányolván az emlékirat indokait, azt készséges örömmel magáévé teszi s részéről is pártolólag a nmlgu ministeriumhoz felterjeszti.

5. A m. földrajzi társulat alapszabályait küldi meg; — tudomásul vétetnek.

6. Ministerium i. 13,150. sz. a. felszólítja egyletünket, hogy

Mai számunkhoz $\frac{1}{2}$ ív melléklet van csatolva.

Melléklet az „Erdélyi Gazda“ 23-ik számához, 1872.

a rendszeres és okszerű méhtenyésztésnek minél szélesebb körbeni terjesztése tekintetéből, méhészeinket társulásra és rokon-egyletekkel szövetkezve évenkénti kiállítások és vándorgyűlések megtartására buzdítsa; — választmány a m. kormány e felhívását annál nagyobb örömmel fogadja, mert e tekintetben az erdélyi gazdák második vándorgyűlése részéről az előleges lépések már korábban megtétettek. A válaszfeliratban az ügy jelen állásáról tüzetes jelentés fog tétetni, melyhez Kende Gusztáv felszólítása mint melléklet lesz csatolandó.

7. Ministerium i. 13,523. sz. a. tudatja, hogy Tarczalón borászati tanintézet van alakulóban és felkéri egyletünket, hogy ez intézet számára az „Erdélyi Gazda“-t tiszteletpéldányképen küldje meg; — a m. kívánság kész örömmel teljesített fog.

8. Ministerium i. 12,275. sz. a. felszólítja egyletünket, hogy a bécsi világiállításra minél több terméket és cikket gyűjtsön, a bejelentést legkésőbb octocer hó végeig elvárja s egyszersmind tudatja, hogy a nyers termékek beszerzésén kívül az egyletre nézve lényeges költség nem fog felmerülni; — választmány elhatározza, hogy eddigi eljárásáról tüzetes jelentést téven, a m. kormánynak egyszersmint tudomására fogja juttatni, hogy saját kerületéről az összes tárgyakat — annak idején az élő állatokat is — Kolozsvárrt központosítani s a raktározási, gondozási s felügyeleti költségeket viselni fogja; a csomagolási, szállítási s helypénzi kiadások azonban úgy az egylet, mint a magánosok erejét túlhaladván, azoknak fedezését a nmlgu ministeriumtól fogja kérvényezni. Egyszersmint titkár megbízott, hogy megfelelő raktári helyiségekről gondoskodják és eljárásának eredményéről a decemberi ülésen jelentést tegyen.

9. Ministerium i. 13,064. sz. a. a köszénnel fűthető kenyérsütő kályhával Pozsonyban és Esztergomban eszközölt kísérletek leírását küldi meg; — az „Erdélyi Gazda“-ban közlendő.

10. Jelen jegyzőkönyv hitelesítésére; — Ladányi Sándor és Dávid Antal tagtársak kéretnek fel.

Vándorgyűlési közlemények.

VI.

Borkiállítás jegyzőkönyv.

a) Könnyű az-az asztali borok 8—10% szesztartalommal.

	Szesz tartalom % ban.	Sav tart. szekben.
Pótsa József kiállított 1862-beli asztali bort . . .	9.7	7.0
Küküllővári urad „ 1853 „ „ „ . . .	9.8	6.0
Mederus Dániel „ 1835 „ „ „ . . .	9.8	7.0
b) Fajborok, még pedig riesling, traminer, leányka és som borok 10% szesztartalomtól kezdve		
Pótsa József kiállított 1869-beli leányka bort . . .	9.1	6.0
„ „ 1868 „ „ „ . . .	11.9	7.5
„ „ 1862 „ „ „ . . .	11.9	7.0
„ „ 1866 „ som „ . . .	12.4	9.5
Elekes György „ 1871 „ traminer „ . . .	11.9	7.5
Gerendi István „ 1862 „ som „ . . .	12.3	9.8
„ „ 1868 „ leányka „ . . .	11.6	8.0
Br. Apor Károly „ 1868 „ riesling „ . . .	12.2	6.0
G. Degenfeld Lajos „ 1868 „ som „ . . .	11.0	7.0

	Szesz tartalom % ban.	Sav tart. szekben.
Soos Lajos „ 1871 „ riesling „ . . .	10.1	7.2
Gr. Mikó Imre „ 1868 „ traminer „ . . .	8.8	6.0
„ „ 1868 „ riesling „ . . .	10.1	6.3
Paget János „ 1871 „ „ „ . . .	10.5	7.5
„ „ — traminer „ . . .	9.5	7.0
„ „ — olasz riesling „ . . .	10.1	7.5
Friedrich Schuster „ 1866-beli leányka „ . . .	10.8	7.5
G. Bethlen Camilló „ 1868 „ olasz riesling „ . . .	11.6	8.0
c) A b) osztályba még nem nevezett fajborok.		
G. Mikó Imre kiállított 1868-beli furmint bort . . .	10.8	7.0
Küküllővári urad „ 1866 „ hazai muskot. „ . . .	12.9	7.5
„ „ 1868 „ „ clevner „ . . .	9.1	5.5
„ „ 1868 „ „ alex. muskot. „ . . .	10.8	6.0
Paget János „ — „ sauvignon „ . . .	11.6	6.0
Gál Domokos „ — „ hazai muskotály „ . . .	11.9	8.0
d) Nehezebb vegyés fajborok 10% szesztartalomtól kezdve.		
Pótsa József kiállított 1866-beli asztali bort . . .	10.3	7.0
Elekes György „ 1866 „ sajtolás „ . . .	13.7	7.2
„ „ 1866 „ „ bükkösi sajtol. Nr.5. „ . . .	12.3	6.8
„ „ 1866 „ „ „ Nr.4. „ . . .	13.6	8.5
„ „ 1868 „ „ „ szinbort „ . . .	12.1	7.0
Elekes Mihály „ 1866 „ „ „ Nr.3. „ . . .	10.8	6.5
Dobalyi Lajos „ 1866 „ pótsfalvi bort . . .	12.9	9.5
Kováts Ferencz „ 1868 „ „ asztali „ . . .	11.1	6.7
„ „ 1866 „ „ szinbort „ . . .	11.3	7.0
Kispál Lajos „ 1866 „ „ vegyes bort . . .	12.2	9.0
G. Bethlen Camilló „ 1846 „ „ „ . . .	11.6	6.5
Gerendi István „ 1868 „ „ som és leányka bort . . .	12.3	6.0
„ „ 1868 „ „ asztali „ . . .	10.8	6.5
Küküllővári urad „ 1866 „ „ vegyes sajtolást . . .	12.9	7.5
„ „ 1862 „ „ asztali bort . . .	11.6	8.5
Gáspár György „ 1866 „ „ vegyes bort . . .	10.4	6.2
Br. Apor Károly „ 1869 „ „ asztali „ . . .	10.4	6.5
Kinizsi Pál „ — „ „ asztali vegyes bort . . .	13.1	8.0
„ „ — „ „ som, leányka, musk. „ . . .	11.9	6.6
„ „ — „ „ leányka, kövér „ . . .	13.1	9.0
Bedőházi János „ 1853-beli „ „ vegyes „ . . .	11.9	7.0
G. Mikó Imre „ 1868 „ „ szinbort „ . . .	10.5	8.5
Paget János „ 1868 „ „ asztali bort . . .	11.3	7.0
„ „ 1871 „ „ szőkefalvi vegy. bort . . .	11.0	6.5
„ „ — „ „ másolás „ . . .	10.5	7.0
Mederus Dániel „ 1866-beli „ „ asztali bort . . .	11.6	4.5
„ „ 1862 „ „ „ „ . . .	10.7	8.0
„ „ 1868 „ „ „ „ . . .	11.1	6.0
„ „ 1834 „ „ „ Nr. II. „ . . .	10.5	6.5
Szentpéteri János „ 1866 „ „ vegyes „ . . .	11.6	9.0
Friedrich András „ 1866 „ „ asztali „ . . .	11.6	8.0
Gál Domokos „ — „ „ musk. riesling, vegy. bort . . .	13.1	6.5
Földváry Ferencz „ 1862-beli „ „ vegyes bort . . .	—	—
„ „ 1866 „ „ „ „ . . .	—	—

e) A vörös borok, tekintet nélkül a szesztartalomra.

	Szesz tartalom % -ban	Sav tart. ezredrészekben.
Pótsa József kiállított 1868-beli boglár bort	9·3	6·5
Kispál Lajos „ 1866 „ „ „	9·1	6·3
Elekes György „ 1868 „ veres járgovány „	12·8	8·0
Paget János „ — Carbenet „	9·5	5·3
f) Aszu borok, szintén tekintet nélkül a szesztartalomra.		
Elekes György kiállított 1866-beli bükkösi aszu bort	10·3	7·7
Benkő László „ 1866 „ aszu bort	12·8	8·0
G. Degenfeld Lajos „ 1866 „ aszu som „	9·3	6·5
Kiniaszi Pál „ 1866 „ aszu „	6·4	10·0
Gál Domokos „ — muskotály aszu bort	9·1	10·0
Földváry Ferencz „ — aszu bort	—	—

A borbíráló bizottság jelentése.

Tisztelt vándorgyűlés!

Az ezen gazdasági vándorgyűlés megbízása folytán a borbíráló bizottmány f. évi october hava 5-ik napján összegyűlvén, eljárásáról a következő eredményt van szerencsénk bejelenteni.

1. Birálati alapelvül megállapított, hogy titkos szavazás mellett, mint a mely leghivebben tünteti ki a szabad nyilvánulás véleményét, a borok oly módon bíraltassanak meg, hogy a kiállítók fel ne ösmertessenek.

2. Az előrajz értelmében hat osztályba soroltattak és bíráltattak meg a borok; és pedig az 1-ső osztályba a könnyű az-aszaltali borok 8%-10% szesztartalommal; a 2-ikba a riesling, tramini, leány és somborok 10% sz.-tartalomtól kezdve; a 3-ikba a 2-ik osztályban meg nem nevezett fajborok; a 4-ikbe a nehezebb vagy vegyes fajborok ugyanazon sz.-tartalommal; az 5-ikbe a vörös és végre a 6-ikba az aszaborok, e két utóbbiban szesztartalomra való tekintet nélkül.

3. Kiállítva volt 71-féle bor, 24 kiállítótól. Az első osztályba jutott 3-féle, melyek közül az egyik 9·79%, a más kettő 9·8% szesztartalommal bírt; a második osztályba 18-féle, melyek közül három mint a kívánt szesztartalomnak meg nem felelő, bírálat alá nem vétetvén, a megmaradt 15, között, a legmagasabb szesztartalom volt 12·3%, a legalacsonyabb pedig 10·1%; képviselve levén 6 riesling, 4 leányka, 3 som és 2 tramini bor; a 3-ik osztályba volt 6-féle, melyek közül kettő nem bírván a kellő szesztartalommal, versenyre nem bocsáttatott, a másik 4-féle közül egyik a sauvignon 11·6% az alexander musque 10·8% szesztartalommal, a hazai musque 11·9% és 12·9 szesztartalommal bírt; a negyedik osztályba jutott 35-féle bor, melyek közül versenyre 33 bocsáttatott, melyekben a legmagasabb szesztartalom 13·7% és a legalantabb 10·4% volt; kétféle pedig, mint a melynek szesztartalma elkésés miatt nem lehetvén kimutatva versenyre nem bocsáttatott, azonban megízleltetett.

Az 5-ik osztályban volt 4-féle és végre a 6-ik osztályban 5 melyek közül szintén 4 vétetett jutalmazhatási bírálat alá, egy szintén későn levén beküldve.

4. A tervezetben megjelölt jutalmazási díjak és dicsérő oklevelek a következőképpen ítéltek.

a) Könnyű vagy aszaltali borokért az első jutalom: 5 drb. arany. Pótsa Józsefnek, 1862-beli 9·79% szesztartalmu sz.-dál-

nyáni boráért; a 2-ik a küküllővári nradalomnak, 1853. évi 9·8% szesztartalommal bíró boráért az állam ezüst érem.

a 3-ik, állami bronce-érem Mederus Dániel 1834-beli 9·8 szesztartalmu borának; mint a melyek közül az első tiszta és zamatos ízével, a 2-ik könnyűsége, szépsége és tiszta ízével, a harmadik szintén tisztaságával és könnyedségével tünt ki.

b) Riesling-, tramini-, leány- és som fajborok közül, nyerte az első jutalmat (állami arany érem) Gerendi István, balázst elk 1862 évi 12·3% szesztartalmu som bora;

a 2-iket (állami aranyérem) gr. Mikó Imre, ó-szilvási 1868 évi 10·1% sz. tart. riesling bora;

a 3-iket (állami ezüstérem) br. Apor Károly tófalvi 1869-beli 12·2% sz. tart. riesling bora;

a 4-iket (állami ezüstérem) Paget János szőkefalvi 10·1% sz. t. olasz riesling;

az 5-iket (egyleti bronzérem) gr. Degenfeld Lajos 1868-beli százsz-vesszősi 11·6% sz. t. som;

a 6-dikat (egyleti bronz-érem) Schusztler Frigyes, medgyesi 1866-beli 10·8% sz. t. leány;

a 7-iket (egyleti bronzérem) Pótsa József 1868-beli 11·9% sz. t. sz.-dányáni leány, és végre a

8-dikat, (egyleti bronzérem) Soos Lajos, 1871-beli erzsébethvárosi riesling bora.

Megjegyezvén e csoportnál, hogy Gerendi Istvánnak balázstelki 11·6% sz. t. leány-bora a bírálat alkalmával a hatodik jutalomra érdemesített, azonban a bírálatok bevégezése után kitűnően, hogy az első jutalom is azon kiállítónak ítéltetett, e bor a tervezet értelmében kizárattott a jutalmazásból.

Említés nélkül nem hagyhatjuk továbbá, hogy Paget Jánoscsányi 1871-beli 10·5% sz. t. riesling bora, mert épen forrásba jövőn, nem versenyezhetett, bár az ugynevezett rieslingítés kellékeivel teljesen bír.

c) a b. pont alatt meg nem jelölt, de jeles már a szesztartalomra való tekintet nélkül, mint újabb, részint illatos fajborok a kísérletért való elismerés kifejezésül dicsérő oklevélre érdemesített, különben sem lévén ezen fajokra jutalom kitűzve u. m.: Paget János szőkefalvi 11·6% szesztart. Sauvignon, gr. Mikó Imre 1868. ó-szilvási 9·1% sz. t. Clävner, és 10·8% sz. t. Alexandriai muscat, és gr. Degenfeld Lajos sz.-vesszősi 1869-beli 9·1% sz. t. Muscat Lunel boraik.

d) A nehezebb elegyes faj borok között nyerte az első jutalmat (5 db arany) Gál Domokos mikesfalvi 13·1% sz. t. elegyes, a második jutalmat (3 db arany) gr. Bethlen Camilló radnóti 11·6% sz. t. 1846-beli szín; és a harmadikat (egyleti bronzérem) Elekes Mihály bükkösi 10·8% sz. t. szinbora.

E csoporthoz tartozik még Földváry Ferencznek 1862. évből v.-gálfalvi vegyes bora mely későn érkezvén, nem bocsáttathatott versenyre, azonban külön bírálat alá vétetvén, mint olyan mely mind íze, mind zamatu és tisztaságánál fogva a nehezebb borok kellékével bír, a világhiállításra való köldésre méltónak találattott.

Dicsérő oklevélre méltattattak:

Fridrich András 1866-beli 11·6% sz. t. medgyesi, Kispál Lajos 1866-beli 12·2% sz. t. gálfalvi, Kovács Ferencz 1866-beli 11·3% sz. t. királyfalvi, Paget János 10·5% sz. t. mászás szőkefalvi, Bedőházy János 853-beli 11·9% sz. tart.

aszszonynépei. Kinizsi Pál 11.9% sz. t. sz.-csávási és Elekes György 1666^hbeli 13.7 sz. t. bükkösi boraik.

e) A vörös borok között nyerte

az első díjt (állami ezütdérem) Paget János gyéresi Carbenet;

a 2-ikat (egyleti bronzérem) Pótsa József 1868. évi szász-dányáni boglár bora.

Dicsérő oklevélre érdemesítették: Elekes György 1868. évi vörös járdován és Kispál Lajos 1866. évi szőkefalvi boglár bora.

Ezek között az 1-ső 9.5%, a 2-ik 9.3%, a 3-ik 12.8% és a 4-ik 9.1% szesztartalommal bír, a bírálókat ugyan a tervezet értelmében szesztartalomra való tekintet nélkül hozatott, — és végre

f) Az aszu boroknál sem lévén tekintet az e) pont alatti megjegyzés értelme szerint, a kitézött 1 db egyleti bronzérem jutalmat elnyerte Kinizsi Pálnak, szász-csávási 6.4% szesztartalmu tiszta, kellemes aszubora.

Dicséretre méltattak:

Gr. Degenfeld Lajos szász-veszösi 9.3% sz. t. és Benkő László 12.8% sz. t. m.-herepei boraik.

Midőn a borbírálati bizottmányoknak ezen működéséről szóló jelentését befejeznők, a bizottság azon nézetét van szerencsénk tolmácsolni, hogy a királyhágon inneni részében hazánkban, csak most behozott bormérlegelés a bírálóknál s a borok minősítettsége meghatározásánál, csupán azon esetben fog egész mérvben biztos sikert eredményezni, ha a különféle borok csoportosításánál vagy osztályozásánál az emelkedési fok meg nem határozatik vagy szélesebb határokig kiterjesztetik, mert a szesztartalomnak mostani megjelölésével megtörténhetik s megtörténik, hogy a könnyű borok a nehezebb ugynevezett pecsenye borok közé soroztatnak, mint most a bírálókat alkalmával is tapasztaltatott, a könnyű asztali borok között csupán 3 féle juthatott a 10% szesztartalom emelkedéséig megjelölt csoportba, holott a nehezebb borok közé a 10% szesztartalom minimuma miatt, a könnyebb vagy asztali majdnem ugyanazon számban esett, mint a valóban nehezek közül és így a nehezek által legyőzötvén, mint egyébiránt, valósággal ide nem tartozók, sem az érdemlett méltánylásban nem részesülhetek, sem biztos eredményre nem vezethettek, feltehető lévén, hogy ha az azokat megillető könnyű asztali osztályba soroztatott volna, 10% szesztartalom felül is, a könnyű borokra nézve, megközelítőleg igazságosabban éretett volna az eredmény. — Egyébiránt a bírálóbizottság átlátva a bormérlegelés szükségességét és hasznosságát, annak borosgazdáink között való terjesztését melegen ajánlja.

Dicső-Szt-Márton, 182. Jóktober hó 5.

BERECZKI SÁNDOR m. k.

elnök.

FARNOS ELEK m. k.

előadó

EGYVELEG.

Lapuuk mellékletét, a m.-n.-csáni gyümölcsfaiskola árjegyzékét melegen ajánljuk t. olvasóink szives figyelmébe.

* „Egyesült erdélyi takarékpénztár” címe alatt f. hó 10-én egy részvénytársulat alakult, mely a

nevezett intézetet egy millió forintnyi alaptökével itt Kozlovárrt fogja életbeléptetni. A megalakult társaság elnöké br. Bánffy Albertet, alelnöké Wagner Frigyes és Simon Elek urat választá. Üdvözljük az új intézetet és kívánjuk, hogy működése a legjobb gyümölcsöt teremje hazánkban és különösen az anyagi támogatásra oly erősen reá szorult gazdaságunknak és iparunknak.

* A pesti sajt- és magkiállításán szűkebb hazánk gazdái is méltó elismerésben részesültek. Ugyanis, a III. osztályban, tehéntejből készített kemény sajtért az első díjat, 10 drb aranyat Paget János nyerte gyéresi sajtjával, a magvak IV. osztályában gyergyó-szt-miklósi Gencsy Alajos buza-, rozs-, árpa- és zabküldeményéért bronz-érmét nyert. Tekintve ideai termésünk mostohaságát a magkiállítás eléggé jól sikerült, legsúlyosabb búzát — 91½ fontosat — Ferenczy Sándor állította ki Somogy-megyéből.

* Gépészettanfolyamot gazd. gépészek számára szándékozik Pesten életbe hívni a földművelésipar- és kereskedelmi miniszterium, melynél az elméletre a kellő tanerők, a gyakorlatra a számos gazd. gépgyárak nyujtanának oktatást, és e célból legközelebb földművelési osztályában egy szakértőkből összehívandó értekezlet fog tartani.

* Fafürészelés — fűrész nélkül. Robinson György New-Yorkba a galvaniai folyam által vörös vagy fehér izzulásig hevített finom platinsodrony segítségével mindennemű, akár száraz, akár nyers fát elmetesz. Az így elmetesztett fa felülete kissé megszenesedik ugyan, de egy részt e réteg oly vékony, hogy nagyon könnyen eltávolítható, másrészt e szenesedés a tartósság szempontjából kívánatos is.

* A sójövédék, daczára annak, hogy az 1868. t. cz. által a só ára tetemesen leszállított; daczára, hogy a munkaárak és az élelmi cikkek időközben folyvást drágultak, tiszta jövedelmében egyre gyarapodott. A só árának 5 frtra történt leszállítása előtt Magyarországra vagy 8 millió esett a jövedékből: 1868-ban 9,429,000, 1869-ben 9,557,000, 1870-ben 9,973,000 és a múlt évben 10,632,000 frtra ment a sójövédékből eredt tiszta nyereség, a só kiállítási ára a magyar bányákban mindig olcsóbb volt mint p. o. az osztrák telepeken. Így 1865-ben, mikor tehát még sokkal magasabb és helyileg különböző volt az eladási ár, Stájerországban 1 frt 26 kr, Tirolban 1 frt 14 kr, Galicziában 82 krba került a főtt só mázsánkénti termelése; — a kősó termelése Galicziában 51½, Magyarországon 36, Erdélyben 37 krba került. A mióta a magyar kormány kezeli e jövedékeket, 1868-ban 34, 1869-ben 30 kr, 1870-ben 37 krba emelkedett egy mázsa termelési költsége, a múlt évben azonban tetemesen lejjebb szállt: úgy hogy Sóvárrott a főzött só előállítására 46 krba került ugyan, de ez a legmagasabb ár, míg Sugatagon a kősó mázsájának termelési költsége nem egészen 22 krba ment. A só szállítási s eladási költségeinek átlaga még nem állapítható meg tüzetesen. Legfőbb oka ennek az, hogy a szállítás és eladás módja az utóbb

években nagy változáson ment keresztül. 1868 és 1869-ben ugyanis a sószállítást és eladást Magyarország számára Marmarosból a Tiszától a bécsi hitelintézet eszközölte, a sóvevők által megtérítendő költségeket is maga viselte, s az államnak az aknáért fizetett. A külföld számára szükségelt sőt szintén a bécsi hitelintézet szállította, a költségeket azonban az állam viselte. Erdélyben a sószállítás 1868 és 1869-ben házilag kezeltetett a kincstár által, 1870-ben azonban magánvállalkozók teljesítették; míg azonban Magyarországon megfordítva 1870-ben ment át nagyrészt a kir. hivatalok házi kezelésébe. A fenebb kimutatott évi tiszta jövedelmek némi correcturát igényelnek azon tekintetből, hogy Magyarország némely vidékei számára Gácsországból, Horvátország részére pedig a Lajthán tulról beszerzett sómennyiség nincsen teljesen elszámolva. De ezen különbségek leütése után is kétségtelenül észlelhető a sójüvedék állandó gyarapodása, melynek factorai egyrészt a sófogyasztás folytonos növekedése, másrészt az átadás és szállítás házi kezelés alá vétele.

Piaczi árak.

Kolozsvártt 1872. év deczember hó 12-ik heti vásár árjegyzéke nagy vékával. Tisztabuza 3 frt 40 kr, elegybuza 2 frt 20 kr, rozs 2 frt 25 kr, törökbuza 1 ft 80 kr, zab 60 kr, árpa — ft — Pityóka 1 frt. Káposzta száza — frt. Marhahus fontja 21 kr, sertés-hus 24 kr, szalonna 48 kr, túró — kr, háj 45 kr, hájzsir kupája 1 ft — kr, pulyka párja 4 ft. lud 3 ft — kr, csirke 80 kr, récze 1 ft 30 kr, tojás 4 drb. 10 kr, egy hosszú öl fa 22 ft, 1 kurta öl 13 ft. 1 piaczi szekér fa 6 ft. deszka párja 1 ft.

TARTALOM: Egy új növényintézet. — Gyümölcsseim (folyt.)

— A termelő talajban létező egyes földnek meghatározása
— Vándortanári jelentés november hóról. — Társalgó: Választmányi ülés november hóról. — Vándorgyűlési közlemények VI. — Egyveleg. — Piaczi árak. — Hirdetések.

Felelős szerkesztő: **GAMAUF VILMOS.**

Hirdetések.

VICTORIA

biztosító társaság Kolozsvárt

(alapítva 1865-ben)

melynek biztosítéki alapja az 1871-ki zárlat szerint törzs- és tartalék tőkében s évi bevételekben

5 millió

(1) halad, köztudomásra hozza hogy az idei

(11—*)

takarmány és gabona biztosítási üzlet

megnyilván, ezen osztályba vágó minden biztosítási ajánlatok elfogadottnak.

Biztosíthatók pedig tűz ellen mindennemű takarmányfélék és gabonák, szabadban vagy fedél alatt, boglyákban, asztagokban vagy magtárban. Elcséplés után a biztosítás a magra is tovább foly, ha az iránt jelentés tétetett.

Az épület biztosítási osztálynál kiváló figyelembe ajánlatnak a „Victoria” által életbe léptetett.

„társas-, árva vagyon- és egyházi biztosítás”

mire nézt külön, rendkívül kedvezményes, díjszabások vannak megállapítva.

Házi berendezések, mint butor, fehér-, ág-, ruhanemű stb. különös kedvezményben részesülnek a biztosításnál

Ezekon kívül is biztosítás nyújtatik mindennemű lak- és gazdasági épületekre, gyárookra, malmokra, vasútépítkezésekre, kereskedelmi raktárokra, boltokban levő czikkekre, nyers és feldolgozott anyagokra stb. tűzvillámcsapás, rombolás, robbanás és kihurcolkodás veszélye ellen

Egyszersmind felhivat k a t. közönség

életbiztosítási

ajánlatait is a „Victoria”-nál tenni meg, mely minden irányu módozataiban a legnagyobb előnyöket nyújtja.

Bővebb felvilágosítással, átnézeti könyvekkel, a díjak iránti tájékozással szolgálnak a társasági felügyelők s vidéki ügynökségek

a „VICTORIA” biztosító társaság vezérügynöksége Kolozsvárt.

Wagner.

Szász.